

RAMAZAN-I ŞERÎF VE FAZİLETİ



- Ramazan Kelimesinin Anlamı
- Ramazan Ayının Fazileti
- Fırsatı Kaçıran Üç Kişi
- Ramazan'ın Değerlendirilmesi

1.Ramazan'a Fikren Hazırlanma

2.Oruç Tutma

3.Kur'ân'la Meşgul Olma ve Ramazan Mukabelesi

4.Teravîh Namazı

5.İtikâf

6.İnfakta Bulunma

7.Salih Amelleri Artırma Ramazan'ı Tastamam İhya Etme

8.İftar Sofralarını Başkalarına da Açma

RAMAZAN KELİMESİNİN ANLAMI

Ramazan kelimesinin anlamı hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bunlar: الرَّمَّازُ (er-Ramaz) ve الرَّمَزَا (er-Ramzâ) kelimeleri, “şiddetli sıcak” mânâsına gelir.

Bu kelimelerden türediği düşünüldüğünde **Ramazan**, “**günahları yakıp yok eden ay**” anlamına gelir. **Ayrıca** insanların oruçtan dolayı aç-susuz kalmalarından hâsıl olan hararet sebebiyle de bu ismi almış olabilir.

[-a...] الرَّمَّازُ (er-Ramaz) kelimesinin bir mânâsı da **yazın sonunda ya da sonbaharın başlarında yağan, sıcaktan kavrulmuş toprağa hayat verip yeryüzünü tozlardan temizleyen yağmurdur.**

Buna göre Ramazan, “**yanmış gönülleri serinleten, günahları yıkayıp temizleyen ay**” mânâsına gelebilir.

Ramazan Ayının Fazileti

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashabına, Ramazan ayının yaklaşması münasebetiyle vermiş olduğu bir hutbesinde şunları söylemiştir:

“Ey insanlar! Yüce ve mübarek bir ayın gölgesi başınızın üstüne kadar geldi.

Bu öyle bir aydır ki içinde bin aydan daha hayırlı olan Kadir gecesi vardır.

Allah, **bu mübarek ayın** gündüzlerini farz olan oruçla, gecelerini ise nafile ibadetlerle değerlendirmenizi takdir buyurdu.

Bu ayda nafile bir hayır yapan, başka aylarda bir farz eda etmiş gibi sevap alır.

Bu ayda bir farz yapan başka aylarda 70 farz yapmış kadar sevap kazanır.

Bu ay sabır ayıdır. Sabrın karşılığı ise Cennet’tir.

Bu ay paylaşma ve yardımlaşma ayıdır.

Bu ayda mü’minin rızkı artar.

Bu ayda kim bir oruçluya iftar ettirirse yaptığı bu iş onun günahlarının affedilip Cehennem’den âzâd olmasına vesile olur. Oruçlunun sevabından bir şey eksilmeden onun sevabı kadar sevaba kavuşur.”

Ashab-ı kiramdan bazıları, “Ya Resulallah, hepimiz bir oruçluya iftar ettirecek durumda değiliz.” dediler. Bunun üzerine Resulullah *(sallallâhu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurdu: **“Allah bu sevabı, bir hurma, bir yudum su veya bir yudum süt ile iftar ettirene de verir.”**

Efendimiz devamla şöyle buyurdular: **“Bu ayın** başı rahmet, ortası mağfiret, sonu da Cehennem’den kurtuluştur. **Bu ayda** her kim işçisinin, hizmetçisinin işini hafifletirse Allah onu affeder ve Cehennem’den âzâd eder.

Bu ayda dört şeyi çok yapın.

Bunlardan ilk ikisiyle Rabbinizin rızasını kazanırsınız diğer ikisinden de zaten müstağni kalamazsınız.

Rabbinizin rızasını kazanacağınız İKİ AMEL , Kelime-i Şehadet'e ve istiğfara devam etmektir.

Müstağni kalamayacağınız İKİ AMEL ise Allah'tan Cennet'i istemek ve Cehennem'den yine O'na sığınmaktır.

Her kim oruçlu birini yedirip-içirir hoşnut ederse Allah da ona mahşer günü havuzumdan öyle bir su içirir ki Cennet'e girinceye kadar bir daha susuzluk çekmez."

[İbn Huzeyme,es-Sahîh 3/191;el-Beyhakî, Şuabü'l-îmân 3/306.]

Allah'ın her günü mübarektir. Fakat insanların değerlendirmesiyle günler ayrı bir bereket kazanır ve zamanın birer altın dilimi hâline gelirler. **Ancak** Ramazan ayı, Cenâb-ı Hak tarafından ekstradan altın hâline getirilmiş bir zaman dilimidir. Zira o, bütünüyle rahmet ve gufran ayıdır.

Evet, Ramazan-ı Şerif, bütün Müslümanlar için ayrı ve hususi bir önem arz eder. Bundan dolayı her Müslüman Ramazan'ı farklı değerlendirmek ister.

Bu vesileyle kimisi Mekke-Medine gibi kutsî mekânlara giderek, kimisi de bulunduğu yerde ibadet ü taatini artırarak ona ayrı bir derinlik katmaya çalışır.. çalışır ve niyetinin hulûsu ölçüsünde Cenâb-ı Hakk'ın lütuflarına mazhar olur.

Ramazan, insana,dünyada olduğu halde,yılda bir ay müddetince Cennet yamaçlarında seyahat etmek gibi gelir.Cennet'te cuma yamaçlarında Cenâb-ı Hakk'ın cemalini müşahedeye koşmak gibi, iftar beklentileri de Cenâb-ı Hakk'ın cemalini müşahedeyi bekleme hissi uyarır. **Bir ay boyunca** sahurlara kalkış, haşır u neşır kalkışı gibi duyulur vicdanlarda. Onun için de Ramazan Bayramları, birer sevinç günü olmasına rağmen,bütün bu duyuş ve sezişlerin gitmesi sebebiyle bugünlerde bir hüzn yaşanır ve “Keşke Ramazan bitmeseydi!” denir.

Diğer taraftan Ramazan sadece bir ay gibi kısa bir müddet olmasına rağmen, on bir aylık alışkanlıklarımıza galebe çalar ve onları unutturur. Adeta “**Zamanın en değerli dilimi benim.**” der ve üzerimizde on bir aydan daha fazla tesir icra eder ve zamana bütününüle hükmeder. Onun bu değeri sadece içindeki oruç ve teravihlerden kaynaklanmaz. **AYNI zamanda**, o bir Kur'ân ayıdır ve bu itibarla Ramazan'da Cenâb-ı Hakk'ın farklı bir buudda bize yakınlığı da söz konusudur.Allah,gecenin belli bir vaktinde yeryüzü semasına tecellî buyurur ve

مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ، وَمَنْ يَسْأَلُنِي
فَأُعْطِيَهُ، وَمَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ

“Yok mu dua eden, duasına icabet edeyim! Yok mu bir şey isteyen, istediğini vereyim! Yok mu bağışlanma dileyen, bağışlayayım...”[*Buhârî,tevhid 35; teheccüd 14;daavât 13;Müslim,müsâfirîn 166.*] der; der ve her gecesinde bize –tasavvufî ifadesiyle– bir kurbet yaşatır. **Bütün bu hâller** bizim vicdanımızı, latîfe-i rabbâniyemizi, his ve şuurumuzu sarar; sarar ve onları gerçek müşahedeye, Rab’le mülâki olmaya hazırlar.

Ramazan ayı Allah katında ayların en şerefli sidir. Bu sebeple on bir ayın sultanı olarak anıla gelmiştir. Onun, senenin geri kalan aylarına karşı bariz bir üstünlüğü vardır. **Diğer ayları da** Allah yaratmıştır ancak Ramazan’a ayrı bir fazilet ihsan etmiştir. Onun başı rahmet, ortası mağfiret, sonu da Cehennem’den âzâd olmaktır. **Kıyamete kadar tüm insanlığa rehberlik yapacak olan Cenâb-ı Hakk’ın yüce kelâmı Kur’ân-ı Kerim bu ayda dünya semasına indirilmiştir.** Bu sebeple Ramazan ayı aynı zamanda Kur’ân ayıdır. Mü’minler bu ayda sürekli Kur’ân ile meşgul olur, onu defalarca hatmetmek, ezberlemek ve mânâlarını iyice öğrenmek için gayret gösterirler. Yine Cenâb-ı Hakk’ın bizzat Kur’ân’da geçen ifadesiyle, “bin aydan daha hayırlı” [Kadir sûresi 3] olduğunu söylediği Kadir gecesi bu ayda yer alır.

Efendimiz'in (sav) bu ayın faziletini anlattığı şu hadis-i şerifi aslında meseleyi çok güzel özetlemektedir:

لَوْ يَعْلَمُ الْعِبَادُ مَا فِي شَهْرِ رَمَضَانَ لَتَمَنَّى الْعِبَادُ أَنْ يَكُونَ
شَهْرُ رَمَضَانَ سَنَةً

“Eğer kullar, Ramazan ayının faziletlerini bilselerdi bütün senenin Ramazan olmasını temenni ederlerdi.”

[*et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebîr 2/388; el-Heysemî, Mecmeu'z-zevâid 3/141.*]

Ramazan'da yapılan ameller diğer aylarda yapılanlara göre Allah katında daha değerlidir ve daha çok sevaba ve hayra ulaşmaya vesiledir. **Bu sebeple** Ramazan'ın bir ânını bile boşa geçirmemek için ölesiye bir gayret sarf edilmelidir. **Her mü'min** diğer aylarda kıldığı beş vakit namaza bir beş vakit daha eklemeye, her gün okuduğu bir cüz Kur'ân'a belki birkaç cüz daha ilave etmeye, bol bol sadaka dağıtıp sıla-i rahimde bulunmaya, tabiri caizse her türlü hayır yolunda daha fazla koşturmaya çalışmalıdır.

Abdullah İbn Abbâs'tan *(radiyallâhu anhumâ)* rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz *(sallallâhu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurmuştur:

إِنْ عُمَرَا فِي رَمَضَانَ تَقْضِي حَجَّةً أَوْ حَجَّةً مَعِي

“Ramazan ayında yapılan bir umre, bir haccın hatta benimle birlikte yapılmış bir haccın sevabı kadar sevaba medardır.” [Buhârî,cezâü's-sayd 26;Müslim,hac 222.]

Mü'min, hayatında her sene bu üç aylık kutlu mânevi sürece şahitlik eder. Bu süreç Recep ayı ile başlar ve gittikçe artan bir dozda Ramazan'da zirveye ulaşır. İnsan Ramazan'la birlikte âdeta bütünüyle uhrevileşir. Nasıl uhrevileşmesin ki!?

Ebû Hüreyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

إِذَا دَخَلَ رَمَضَانُ فَتُحَتُّ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَغُلِّقَتْ
أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَتِ الشَّيَاطِينُ

“Ramazan-ı Şerif girdiğinde Cennet'in (bir rivayette semanın, başka bir rivayette de Allah'ın rahmetinin) kapıları açılır, Cehennem'in kapıları kapanır ve şeytanlar zincirlere vurulur.”

[Buhârî,savm 5;Müslim,sıyâm 1]

Cenâb-ı Hak sanki insanın melekleşmesi için şeytanlara zincir vurup Cehennem'e giden koridorları kapadığı gibi Cennet'e giden koridorları da sonuna kadar açar.

Allah'ın Ramazan'a bahşettiği bu ihsanın farkında olan bir insan, bunu sonuna kadar kullanıp Cennet'e ehil hâle gelmeye uğraşır. Hele Ramazan'ın son on gününe gelince bu gayretlerin artık zirveye ulaşması gerekir. Zira Rehber-i Ekmel Efendimiz (sav) bizzat öyle yapmıştır. O'nun pâk zevcesi Hazreti Âişe'nin (*radıyallâhu anhâ*) ifadeleriyle: **“Ramazan ayının son on günü gelince Resûlullah gecelerini ibadetle ihya eder, ailesini uyandırır, dünyadan el-etek çeker ve kendisini bütünüyle Allah'a kulluğa verirdi.”** [*Buhârî, fazlu leyleti'l-kadr 5; Müslim, itikâf 7.*]

O (*sallallâhu aleyhi ve sellem*), sadece ibadet etmekle yetinmez, hayr u hasenat adına ne varsa hepsini yapmaya ve böylece Allah'a kurbet yolunda mesafe almaya gayret ederdi. İbn Abbâs (*radıyallâhu anhümâ*) şöyle demiştir: “Resûlullah, insanların en cömerdi idi. Cömertliğinin zirveleştiği anlar ise Ramazan'da Cebrail (aleyhisselâm) ile buluştuğu zamanlardı. Cebrail (aleyhisselâm), Ramazan'ın her gecesinde Resûlullah ile buluşur, Kur'ân'ı mukabele ederlerdi. Bu dönemlerde O (*sallallâhu aleyhi ve sellem*), hiçbir engele takılmaksızın hızla esen bereketli bir rüzgârdan daha cömert olurdu.” [*Buhârî, bed'ü'l-vahy 5, savm 7; Müslim, fezâil 50*]

Ramazan ayının faziletlerinden birisi de onun, insanda günah adına ne var ne yoksa hepsini temizlemesidir.

“Ramazan” kelimesinin lügavî mânâsının da buna işaret ettiğini daha önce ifade etmiştik. İşte bu mânâyı teyit eder mahiyette Hazreti Ebû Hüreyre’den (ra) rivayet edilen bir hadiste Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

الصَّلَوَاتُ الْخُمْسُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ وَرَمَضَانُ
إِلَى رَمَضَانَ كَفَّارَاتٌ لِّمَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتَنَبْتَ الْكَبَائِرَ

“Büyük günahlardan kaçınılması hâlinde, beş vakit namaz, cuma namazları ve (ibadet ü taatle değerlendirilen) Ramazan ayları (aralarda işlenen) günahlara kefârettir.” [Müslim, tahâret 16; Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 2/359.]

Cenâb-ı Hak, mükâfatını vermeyi bizzat kendi üzerine aldığı oruç ibadetinin başka bir ayda değil de Ramazan’da eda edilmesini farz kılmıştır. Bir ay boyunca tutulan oruçlar Allah’ın rızasına ulaşma yolunda Ramazan’a ayrı bir değer katar. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu ayda tutulacak oruç hususunda şöyle buyurmuştur:

مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ وَلَا مَرَضٍ
لَمْ يَقْضِهِ صِيَامُ الدَّهْرِ وَإِنْ صَامَهُ

“Herhangi bir özürlü olmaksızın Ramazan’da bir gün oruç kaçıran kimse, bunun yerine yıl boyu oruç tutsa yine de Ramazan’daki o bir günün sevabına nail olamaz.” [Buhârî,savm 29;Tirmizî savm 27;Ebû Dâvûd, savm 38;İbn Mâce sıyâm14]

Bu ayda her gece belki binlerce, belki milyonlarca günahkâr kul, Allah’ın af ve merhametine mazhar olur; Cehennem’e müstahak iken Cennet’e layık hâle gelir. Bu ayda rahmet kapıları açılır, ameller kat be kat fazlasıyla değerlendirilir. **Yine** bu ayda oruçlu birine iftar ettiren kimsenin amel defterine, o kimsenin oruçtan kazandığı sevabın bir misli daha yazılır.

Efendimiz (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurmuştur:

مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِمْ ، مَنْ غَيْرَ أَنْ
يَنْقُصَ مِنْ أَجْوَرِهِمْ شَيْءٌ

“Kim bir oruçluya iftar ettirirse, oruç tutan kadar sevap kazanır. Oruçlunun sevabından da hiçbir şey eksilmez.” [Tirmizî, savm 82; İbn Mâce, sıyâm 45.]

FIRSATI KAÇIRAN ÜÇ KİŞİ

Bir hadis-i şerifte anlatıldığına göre Peygamber Efendimiz (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) bir keresinde hutbe vermek üzere minbere çıkarken her üç basamakta da “amin!” dediler. Sahabe efendilerimiz hutbe bitince, “**Ya Resûlallah!** Bugün Sizden daha önce duymadığımız bir şeyi duyduk; minbere çıkarken üç defa ‘amin’ dediniz. Bunun hikmeti nedir acaba?” diye sordular. Peygamber Efendimiz şöyle buyurdular:

“O esnada Cebrail (aleyhisselâm) geldi ve ‘Anne-babasının ihtiyarlık vakitlerine yetişmiş ama anne-baba hakkını gözetmemiş, onlara iyi bakarak mağfireti yakalama gibi bir fırsatı değerlendirememiş kimseye yazıklar olsun, burnu yere sürtülsün!’ dedi, ben de ‘amin!’ dedim.

Cebrail, ‘Ya Resûlallah! Bir yerde adın anıldığı hâlde, Sana salât ü selâm getirmeyene de yazıklar olsun, burnu yere sürtülsün!’ dedi, ben de ‘amin’ dedim. Ve son basamakta Cebrail yine, ‘Ramazan’ı idrak etmiş olduğu hâlde Allah’ın mağfiretini kazanamamış, afv ü mağfireti bulamamış kimseye de yazıklar olsun!’ dedi, ben de ‘amin’ dedim.” *[et-Taberânî, el-Mu’cemü’l-kebîr 19/144; el-Beyhakî, Şuabü’l-îmân 2/215.]*

Cenâb-ı Hak, insanlara, bir kısım külfet ve zorluklar da içeren sorumluluklar yükler. İmtihan boyutu ayrı olmakla birlikte bu sorumluluklardaki ilâhî hikmet ve gaye, kulun mağfirete mazhar olup affedilmesidir.

Ne var ki kul, vazifesini yerine getirmezse hem Allah'ın takdir etmiş olduğu nimetten tam olarak istifade edemez hem de duruma göre cezaya müstahak olur. Yukarıda geçen hadis-i şerifte de Allah'ın, insanlara yüklediği bu sorumluluklardan üç tanesi zikredilmektedir.

Bunlardan BİRİNCİSİ insanın dünyaya gelmesine vesile olan anne-babasına hizmet etme sorumluluğu; İKİNCİSİ dine ait her şeyi kendisinden öğrendiği Peygamberine şükür ve minnetini ifade etme mesuliyeti; ÜÇÜNCÜSÜ ise günahlardan arınabilmesi için Cenâb-ı Hakk'ın insanlara bahşettiği bir nimet olan Ramazan ayını değerlendirme mükellefiyetidir.

Evet, bu üç sorumluluk da birtakım zorluk ve külfetler içermektedir. Ne var ki Allah'ın bunlara vaat ettiği mükafat ile karşılaştırıldığđı zaman zorluk yanı çok küçük kalır.Karşılığında Cehennem'den kurtuluş, Cennet ve Cenâb-ı Hakk'ın rü'yeti gibi pek pahalı mükâfatlar olan hiçbir zorluk büyük görülmemelidir. Aslında bir insanın anne-babasını idrak etmesi, yanında nâm-ı celîl-i Muhammedî'nin yâd edilmesi ya da Ramazan-ı Şerif'e erişmiş olması onun için başlı başına önemli birer ilâhî nimettir. Fakat buna rağmen bu ihsan ve nimetlerin kadrini bilemeyen kimse, kapısının önüne kadar gelen fırsatları değerlendirememiş, dolayısıyla da cezaya müstahak hâle gelmiş demektir.

Bu sebeple Cebrail (as), bu kadar küçük külfetlere katlanıp karşılığında büyük nimetleri elde edemeyen insanların haybet ve hüsranda olduğunu ifade etme sadedinde “burnu yere sürtülsün” ifadesini kullanmış; Efendimiz de (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) onu tasdik mânâsında duasına “amin” demiştir.

RAMAZAN'IN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Ramazan'a Fikren Hazırlanma

Ramazan ayını en güzel şekilde değerlendirebilmek için daha önce de işaret ettiğimiz gibi öncelikle onun kıymetinin bilinmesi gerekir. İnsan, kıymetini bilmediği bir şeyi nasıl ve nerede değerlendireceğini de bilemez.

Diyelim ki elinizde demirden yapılmış fakat antika kıymetinde bir yüzük var. Bu yüzüğü demirciler çarşısına götürseniz ona gerçek kıymetinin çok çok altında bir fiyat biçeceklerdir. Ancak onu antikacılar çarşısına götürdüğünüzde gerçek değerini onlar size söyleyeceklerdir. Bu sebeple elinizde bulunan o yüzüğün önce mahiyet ve değerini öğrenmeniz gerekir. AYNEN bunun gibi Ramazan ayının kıymetini bilmeyen bir kişi onu değerlendirme konusunda yetersiz kalacaktır. Değerini bilen kimse ise onun bir ânını bile boşa geçirmemeye gayret edecektir.

Bu açıdan öncelikli olarak **Kur'ân-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde Ramazan ve oruçla ilgili konuların okunup iyice kavranması gerekir.** Böyle yapan biri Ramazan'ı değerlendirme yolunda ilk adımını atmış demektir.

AYRICA Ramazan'ın kıymetini, onu idrak edip değerlendirenlerden öğrenmek gerekir. Bu açıdan, Allah dostlarının, faziletli ve âlim kimselerin bu hususta yazdıklarını okumak çok önemlidir. **İmam Gazzâlî, İmam Rabbanî, Muhyiddin İbn Arabî, Bediüzzaman gibi zatların Ramazan ve oruçla ilgili değerlendirmeleri bu hususta bizlere yol gösterecektir.** Ayrıca Allah dostlarının, hayat sergüzeştleri içinde Ramazan'ı nasıl değerlendirdiklerini bilmek de bu konuda ayrı bir motivasyon ve rehabilitasyon dinamiği olacaktır.

2. Oruç Tutma

Ramazan ayının en bariz özelliği bu ayda tutulan oruçtur. Müminler , üç ayların başlamasıyla birlikte Ramazan'da tutacakları oruç için hazırlık yapar, gerek vücutlarını gerekse zihinlerini oruca alıştırmaya çalışırlar.

Bu açıdan Recep ve Şaban aylarında tutulan nafile oruçların, Ramazan orucuna alıştırma hususunda oynadığı rol çok önemlidir.

Ramazan ayına ulaşan bir Müslüman'ın –eğer herhangi bir özrü yoksa– oruç tutmaktan başka bir

alternatifi yok demektir. Zira daha önce de geçtiği üzere Allah Resûlü (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) özürsüz olarak Ramazan ayında terk edilen bir günlük orucun, diğer aylarda tutulacak bir yıllık oruçla bile telâfi edilemeyeceğini ifade buyurmuştur.[*Buhârî,savm 29;Tirmizî savm 27; Ebû Dâvûd,savm 38;İbn Mâce,sıyâm 14.*] Dolayısıyla bir Müslümanın,Ramazan ayını değerlendirme adına yapacağı amellerin başında orucun geldiğini söyleyebiliriz.

3. Kur'ân'la Meşgul Olma ve Ramazan Mukabelesi

Kur'ân-ı Kerim, Ramazan ayında nüzûl etmiştir.Bu açıdan Ramazan, aynı zamanda “Kur'ân ayı” olarak bilinir. Mü'minlerin hidayet kaynağı olan Kur'ân, her zaman için okunup düşünülmesi ve üzerinde derin derin tefekkür edilmesi gereken bir kitaptır. Zira mü'min, Kur'ân'a her şeyden daha fazla muhtaçtır. Maddi hayatını devam ettirebilme adına ekmek, su, hava ne ifade ediyorsa mânevi hayatı açısından da Kur'ân onu ifade eder.

Resûl-i Ekrem Efendimiz (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) hayatını insanları Kur'ân'a çağırmak ve onunla amel etmelerini temin etmek için geçirmiştir. Ashab-ı kirâm, Peygamberimiz'in, bilhassa namazlarda uzun uzun Kur'ân okuduğundan bahseder. Efendimiz kendisi Kur'ân okuduğu gibi ayrıca ashabından bazılarına da okutup dinlemiştir. **Ramazan ayı geldiğinde Efendimiz'in Kur'ân'la meşguliyeti daha da artar, ona ayrı bir ehemmiyet gösterirdi.**

Kur'ân ile meşgul olmanın faziletine dair pek çok hadis vârid olmuştur. Mesela Hazreti Ebû Ümâme'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

اقْرَءُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ

“Kur'ân okuyunuz. Çünkü Kur'ân, kıyamet gününde kendisini okuyanlara şefaathçi olacaktır.”

[Müslim, salâtü'l-müsâfirîn 252; Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 5/249, 257]

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir başka seferinde ise şöyle buyurmuştur:

مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ ،
وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا ، لَا أَقُولُ الْم حَرْفٌ ، وَلَكِنْ
أَلِفٌ حَرْفٌ وَلاَمٌ حَرْفٌ وَمِيمٌ حَرْفٌ

“Kur'ân-ı Kerim'den okunacak her harf için sevap vardır ve bu sevaplar on katı olarak kişinin sevap hanesine yazılır. Mesela, elif-lâm-mîm bir harften ibaret değildir; elif bir harf, lâm bir harf, mîm de bir harftir.” [Tirmizî, fezâilü'l-Kur'ân 16; el-Beyhakî, Şuabü'l-îmân 2/342]

Hazreti Âiše'den (*radiyallâhu anhâ*) rivayet edildiğine göre Nebiyy-i Ekrem (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurmuştur:

الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ مَاهِرٌ بِهِ مَعَ السَّفَرَةِ
الْكِرَامِ الْبَرَّةِ ، وَالَّذِي يَقْرُوهُ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ ،
فَلَهُ أَجْرَانِ

“Kur’ân okumada mahir, onu gereği gibi güzel okuyan kimse, vahiy getiren şerefli ve itaatkâr meleklerle beraberdir. Öte yandan, bu hususta mahir olmayan, Kur’ân okurken zorlanan, onu kekeleyerek zorlukla ancak okuyabilen kimseye ise (bu hâline rağmen Kur’ân okumaya devam ettiği için) iki kat sevap vardır.”[*Müslim,salâtü’l-müsafirîn 244; İbn Mâce, edeb 52.*]

Kur’ân’ı öğrenip okumanın yanında onu başkalarına öğretmenin de Allah katında büyük bir değeri vardır. Hazreti Osman İbn Affân’dan (ra) rivayet edildiğine göre Peygamberimiz (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurmuştur:

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

“Sizin en hayırlılarınız, Kur’ân’ı öğrenen ve öğretenlerinizdir.”[*Buhârî,fezâilü’l-Kur’ân 21;Tirmizî,fezâilü’l-Kur’ân 15*]

Kendisine gıpta edilecek iki kişiden biri de Kur'ân'la meşgul olandır.İbn Ömer'den (*radıyallâhu anhumâ*) rivayet edildiğine göre Resûlullah (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurdular:

لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ : رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ
يَتْلُوهُ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَأَنَاءَ النَّهَارِ ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا
فَهُوَ يَنْفَقُهُ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَأَنَاءَ النَّهَارِ

“Sadece şu iki kimse gıpta edilmeye layıktır: Biri,Allah'ın kendisine Kur'ân (ilmi) verdiği ve gece gündüz onunla meşgul olan kimse,diğeri de Allah'ın kendisine mal verdiği ve bu malı gece gündüz O'nun yolunda harcayan kimse.”

[Buhârî,fezâilü'l-Kur'ân 20,tevhîd 45;Müslim, salâtü'l-müsâfirîn 266-267.]

Abdullah İbn Amr'ın (*radıyallâhu anhumâ*) rivayet etmiş olduğu şu hadisten ise insanın ahiretteki derecesinin okuduğu Kur'ân'a göre olacağı anlaşılmaktadır:

يُقَالُ لَصَاحِبِ الْقُرْآنِ : اقْرَأْ وَارْتَقِ ، وَرَتِّلْ كَمَا كُنْتَ تَرْتِّلُ
فِي الدُّنْيَا ، فَإِنَّ مَنَزَلَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرُؤُهَا

“Her zaman Kur’ân ile meşgul olan kimseye şöyle denecektir: ‘Oku ve yüksel, dünyada tertîl ile okuduğun gibi burada da tertîl ile oku. Şüphesiz senin merteben, okuduğun son âyetin yanındadır.’” [Tirmizî, fezâilü’l-Kur’ân 18;Ebû Dâvûd, vitr 20.]

İçinde Kur’ân okunup müzakere edilen evleri Allah’ın rahmeti sarıp kuşatır.Ebû Hüreyre’den (radiyallâhu anh) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallâllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ ، يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ ،
وَيَتَدَارِسُونَهُ بَيْنَهُمْ ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ ، وَغَشِيَتْهُمْ
الرَّحْمَةُ وَحَفَّتْهُمْ الْمَلَائِكَةُ ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ

**“Bir topluluk Allah’ın evlerinden bir evde toplanır,
Allah’ın kitabını okur ve aralarında müzakere
ederlerse, üzerlerine sekîne iner,onları rahmet
kaplar ve melekler etraflarını kuşatır.
Allah Teâlâ da o kimseleri kendi nezdinde
bulunanların arasında anar.”**

[Müslim,zikr 38;Ebû Dâvûd,vitr 14;İbn Mâce,mukaddime 17.]

Kur’ân-ı Kerim’i çokça okuyup ezberlemenin yanında asıl olan onun içindeki mânâları bilmektir. Zira **her ne kadar anlamadan okumanın bir sevabı olsa da Cenâb-ı Hak onu,biz anlayalım ve içindekilerle amel edelim diye inzal buyurmuştur.**

Bu mânâdaki bir hadis-i şerifte Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Kur'ân okuyup onunla amel edenlerin kıyamet günündeki hâllerini şu şekilde resmeder:

مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَعَمِلَ بِمَا فِيهِ ، أَلْبَسَ وَالِدَاهُ تَاجًا يَوْمَ
الْقِيَامَةِ ضَوْؤُهُ أَحْسَنُ مِنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ فِي بَيْوتِ
الدُّنْيَا لَوْ كَانَتْ فِيكُمْ ، فَمَا ظَنُّكُمْ بِالَّذِي عَمِلَ بِهِذَا؟

“Kim Kur'ân-ı Kerim'i okur ve onunla amel ederse, kıyamet günü ebeveynine bir taç giydirilir. Güneş, dünyadaki bir eve konmuş olsa ne kadar ışık vereceğini tasavvur edin, bu tacın ışığı onun vereceği ışıktan daha güzeldir. Ebeveyni böyleyse, Kur'ân-ı Kerim ile bizzat amel edenin ışığı nasıl olur, düşünebiliyor musunuz?” [Ebû Dâvûd, vitr, 14.]

Bir başka hadislerinde ise Resûlullah Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَاسْتَظْهَرَهُ ، فَأَحَلَّ حَالَهُ ،
وَحَرَّمَ حَرَامَهُ أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهِ الْجَنَّةَ
وَشَفَعَهُ فِي عَشْرَةِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ كُلِّهِمْ قَدْ وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ

“Kim Kur’ân’ı okur, onu güzelce ezberler, helâlini helâl, haramını haram kabul eder ve bunlara uyarsa, Allah bu sayede o kimseyi Cennet’ine koyar.Ona,hepsi Cehennem’i hak etmiş bile olsa ailesinden on kişiye de şefa’at etme hakkı verir.”
[Tirmizî,fezâilü’l-Kur’ân,13;Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 1/148, 149.]

Kur’ân’la meşgul olmanın faziletlerini anlatmanın yanı sıra Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), içinde Kur’ân bulunmayan bir kalbi de harabe bir eve benzetmiştir. İbn Abbâs’tan (radiyallâhu anhümâ) rivayet edildiğine göre Resûlullah şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ
“Kalbinde Kur’ân’dan hiçbir şey bulunmayan kimse harap bir ev gibidir.” [Tirmizî, fezâilü’l-Kur’ân 18;Dârimî, fezâilü’l-Kur’ân 1]

RAMAZAN MUKABELESİ

Bütün bir sene Kur’ân’dan uzak kalmış olanlar bile Ramazan’ın nurefşân ikliminde ciddi bir susamışlık içinde Kelam-ı ilâhîden kevser yudumlamaya koşarlar. Bunun en önemli vesilelerinden biri de bu gufran ayında, yaygın olarak her yerde yapılan mukabelelerdir.

Kur’ân’ın Allah tarafından indirildiği şekilde korunması ve âyet ve sûrelerin tertibinin doğru olarak tespit edilmesi için Cibrîl (as) her sene Ramazan ayında –bir rivayete göre Ramazan ayının her gecesinde– Resûl-i Ekrem Efendimiz’e *(sallallâhu aleyhi ve sellem)* gelir; Allah Resûlü *(aleyhi ekmelüttehâya)* Kur’ân âyetlerini Hazreti Cibrîl’e okur ve sonra da onun okuyuşunu dinlerdi. İşte Kâinatın İftihar Tablosu ile Cibrîl-i Emin’in Kur’ân-ı Kerim’i bu şekilde karşılıklı olarak okumalarına “**MUKABELE**” denilmiştir. Hem o mukaddes hatıraya saygının bir tezahürü olarak hem de Kur’ân’ın Ramazan’da nazil olması ve özellikle bu ayda Kur’ân okumanın kat be kat fazla mükâfatlandırılacağına müjdelenmesi sebebiyle mü’minler Ramazan boyunca camilerde ve evlerde “mukabele” okumayı ve hatimler yapmayı âdet hâline getirmişlerdir.

Selef-i salihîn efendilerimiz Kur’ân’ı her ay bir defa hatmetmeyi ona karşı vefanın alt sınırı kabul etmiş; ayda bir kez bitirmeyenin ona karşı vefalı davranmamış ve onu terk etmiş sayılacağını belirtmişlerdir.

Bu AÇIDAN Ramazan’ın mübarek günlerini değerlendirerek ayda en azından bir defa Kur’ân’ı hatmetmeye kendimizi alıştıralım ki bu bizim için bir başlangıç olsun ve Ramazan-ı Şerif’ten sonraki aylarda da kelim-i ilâhîye karşı vefalı olabilelim.

ASLINDA bilmeyenler her zaman onu öğrenme ve anlama peşinde olmalı, bilenler de bütün idrak ve ihsas güçlerini onu doğru öğretip doğru ifade etmede kullanmalı ve onun okunup anlaşılmasını daha yaygın hâle getirmelidirler. Zira o, anlaşılacak ve anlatılmak için Allah rahmetinin insan akıl ve idrakine en büyük armağanıdır. Onu okumayı öğrenip mânâsını anlamak hem bir vazife hem de bir kadirşinaslık; anlatmaksa onun nuruna muhtaç gönüllere saygı ve vefanın ifadesidir.

Bu itibarla Kur'ân okumayı bilmiyorsak, Ramazan-ı Şerif'i vesile yaparak hemen onu öğrenme yolları arayalım. Kelâm-ı ilâhîyi okuyabiliyor ama anlayamıyorsak, bazı âyetlerin şerhlerini de ihtiva eden bir meale başvuralım ya da daha güzeli istifade edebileceğimiz bir tefsir kitabı mütalaa etmeye çalışalım. Böylece bu bir ayı gerçekten Kur'ân ayı olarak değerlendirmiş olabiliriz.

Mesela, bir sayfa Kur'ân-ı Kerim okurken bir sayfa da onun açıklamalı meali okunabilir. Bunu, günün değişik dilimlerine paylaştırarak yapmak da mümkündür. Mesela öğle, ikindi ve teravihte olmak üzere toplam üç fasılda bir cüz okunabilir. Evet, hiç olmazsa onun bu ölçüde hakkını vermeye çalışmalıyız.

Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de bizden ne istiyor? Makâsıd-ı sübhâniyesi nedir? Onları görme adına can u gönülden Kur'ân'a yönelmeli, Allah kelâmına karşı

kalb kapılarımızı sonuna kadar açmalı ve “Cenâb-ı Hakk’ın razı olduğu şeyleri kelâmından anlama” hususunda Ramazan’ın kudsiyetine yaraşır bir gayret ortaya koymalıyız.

4. TERAVİH NAMAZI

Teravih namazı, Ramazan ayına has, yatsı namazının arkasından sünnet-i müekkede olarak eda edilen bir namazdır. Peygamber Efendimiz *(sallallâhu aleyhi ve sellem)* Ramazan’da ashabına birkaç gece teravih namazı kıldırması; daha sonra Müslümanlar onu edaya güç yetiremezler endişesiyle yalnız kılmayı tercih etmiştir. Fakat,

مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“Kim inanarak ve sevabını Allah’tan umarak Ramazan gecelerini ibadetle ihya ederse, geçmiş günahları bağışlanır.” *[Buhârî, salâtu’t-terâvîh 1; Müslim, salâtü’l-müsâfirîn 173.]* diyerek ashabını bu namaza teşvik etmiştir.

Daha sonra, halifeliği döneminde Hz. Ömer Efendimiz, teravihin camide cemaatle kılınmasının insanları bu namaza daha çok teşvik edeceğini düşünmüş, sahabenin kurralarından bazılarını bunun için imam olarak tayin etmiştir.

Yani bugün İslâm âleminin her yanında yaygın olarak uygulanan bu âdet-i hasenenin müessisi Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), devam ve intişarının vesilesi ise Hz. Ömer'dir (radiyallahu anh).

Bir mü'min günde beş vakit namazın yanında nafile namazları da kılmaya gayret göstermelidir. Hadisin ifadesiyle, ötede mizan kurulduğunda kulun farz namazları eksik çıkarsa Cenâb-ı Hak, "Bakın bakalım, nfilesi var mı? Alın, o farz boşluğunu nafile ile doldurun!" [Ebû Dâvûd, salât 148; Tirmizî, salât, 188; Nesâî, salât 9; İbn Mâce, ikâme 202.] buyuracaktır.

Teravîh namazının, bir gündeki beş vakit namazın farz ve vaciplerinin toplamına tekabül edecek şekilde 20 rekât olarak kılınması da ayrıca üzerinde durulması gereken bir mevzudur. Tıpkı beş vakit namazın öncesinde ve sonrasında kılınan sünnet namazlar gibi teravîh namazı da farzlardaki noksanlıklara mukabil sayılacaktır. Şayet farzlarda bir kusur, bir eksiklik var ise; namazlarımızı gafletle kılmış isek; abdestte kusurumuz olmuş ise... bunlar nafile ve sünnet namazlarla sarılıp sarmalanacak ve tamamlanacaktır ki bu da Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin genişliğindendir. İşte teravîh namazı bu açıdan da ayrı bir kıymete sahiptir.

Teravîh namazının cemaatle kılınması uhrevî işlerde müşterek hareket etme açısından önemlidir.

İki rekâta bir selâm vererek kılınması en faziletli olanıdır. **Aralarda salat ü selâm, Cevşen, Esmâ-i Hüsnâ ve Hizbu'l-hasîn, Hizbu'l-masûn gibi dualar okunabilir.**

Ulema teravih namazını, Kur'ân-ı Kerim'i en az bir kere hatmederek kılmanın **sünnet**, birden fazla hatimle ikâme etmenin ise bir **fazilet** olduğunu belirtmişlerdir. **Selef-i salihîn**, Ramazan ayı boyunca teravihte Kur'ân'ın hepsini okumuş veya okuyan birinin arkasında namaz kılmışlardır. **TERAVİH NAMAZI KILINIRKEN**, ister kısa sûreler okunsun isterse de hatim takip edilsin, âyetlerin tertil üzere okunması ve namazın tadil-i erkâna riayet edilerek kılınması/kıldırılması gerekir. **YOKSA** âyetleri yarış yapar gibi çok süratli bir şekilde okumak, rükû ve secdeleri verip veriştirmek kesinlikle doğru değildir, doğru olmak bir yana namazın ruhuna saygısızlık sayılır.

Mü'minler bu hususta temkinli davranmalı;diğer bütün ibadetler, bütün namazlar gibi teravih namazını da kurbet yolunda bir burak görmeli ve Allah'a yaklaşma vesilesi kabul etmelidirler. Dolayısıyla, geçiştirerek kılmak şöyle dursun, Rabbimizin bize lütfettiği bu fırsatı en iyi şekilde değerlendirmeli, hakkını vererek eda etmelidirler.

5. İTİKÂF

Kelime olarak inzivaya çekilme, bir şeye kendini verme, bir yere kapanma gibi anlamlara gelen itikâf, istilahî olarak, bir Müslüman'ın, beş vakit namazın cemaatle kılındığı, mescit ve benzeri bir mekâna çekilerek kendini ibadet ü taate, fikr u zikre ve duaya vermesidir.

Kur'ân-ı Kerim'in şu âyeti bize itikâftan bahsetmektedir:

وَلَا تَبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ

“Mescitlerde itikâfta bulunduğunuz sırada eşlerinize yaklaşmayın.” [Bakara sûresi, 2/187.]

Diğer bir âyette ise itikâfın daha önceki ümmetlerde de mevcut olduğuna dair işaret vardır:

وَعَهْدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

“İbrahim ile İsmail’e: ‘Tavaf edenler, itikâfa girenler, rükû ve secde edenler için bu evimi (Kâbe’yi) tertemiz bulundurun!’ diye emretmiştik.” [Bakara sûresi/125.]

Efendimiz (*sallallâhu aleyhi ve sellem*), hicretin ikinci yılından itibaren her sene **Ramazan'ın son on gününü** mescidinde itikâfla geçirmiştir. [Buhârî, itikâf 17; Tirmizî, savm 79; Ebû Dâvûd, savm 78; İbn Mâce, sıyâm 58.]

Bir sene seferde olduğu için yapma imkânı bulamamış ancak onu da daha sonraki Ramazan'da yirmi gün yapmak suretiyle telafi etmiştir. [İbn Mâce, sıyâm 58; İbn Huzeyme, es-Sahîh 3/346; el-Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ 4/314.]

Hazreti Âişe (*radıyallâhu anhâ*), Allah Resûlü'nün bu günlerdeki heyecanını şu sözleriyle anlatır: “(Resûlullah (*sallallâhu aleyhi ve sellem*), **Ramazan ayında diğer aylardan daha fazla ibadet ederdi.**) Ramazan'ın son on gecesini sair gecelere nispetle daha ciddi ihya eder, bu geceleri ihya etmeleri için hususiyle aile fertlerini de uyandırır. Ciddiyetle ibadete yönelirdi.” [Buhârî, fazlu leyleti'l-kadr 5; Müslim, itikâf 7.]

İtikâf sünnetini, sahabeden birçok kimsenin yanı sıra Peygamber Efendimiz'in (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) hanımları da kendi hanelerinde namaz için tahsis ettikleri yerlerde yapmışlardır. Kendi ifadeleriyle onlar, Efendimiz'in ahiret yurduna irtihalinden sonra da bu sünneti hiç bırakmamışlardır. [Buhârî, itikâf 2; Müslim, itikâf 5.]

Peygamber Efendimiz itikâfa gireceği zaman mescidin bir köşesini hasırla çevirmiş ve orada ibadet ü taat ile meşgul olmuş ve bir zaruret olmadıkça da mescitten ayrılmamıştır.

Hatta bir seferinde mübarek saçlarını yıkamak istediğinde bulunduğu yerden sadece başını hücre-i saadetine uzatmış ve Hazreti Âişe de O'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) saçlarını yıkayıp taramıştır. *[Buhârî, itikâf 3; Müslim, itikâf 6, 7.]*

Erkeklerin mescitte itikâfa girmeleri gerekirken kadınlar için böyle bir şart koşulmamış, onların kendi evlerinde ibadet için tahsis edecekleri bir köşede itikâfa girmelerinin daha uygun olacağı ifade edilmiştir. Bununla beraber şartlar dinin ruhuna uygun şekilde bu sünnet-i seniyyeyi ifa edebilecekleri şekilde oluşturulabilirse, onların da mescitlerde itikâfa girmelerinde bir mahzur olmayacaktır.....

6. İNFAKTA BULUNMA

Ramazan, gecesiyle gündüzüyle en verimli şekilde değerlendirilmesi gereken bir aydır. Onu değerlendirme yollarından birisi de bol bol infakta bulunmaktır. Daha evvel de naklettiğimiz üzere, Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) Ramazan'ını anlatan İbn Abbâs hazretleri şöyle der: “Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), insanların en cömerdi idi. Onun en cömert olduğu anlar da Ramazan'da Hazreti Cebrail'in (aleyhisselâm) kendisi ile buluştuğu zamanlardı. Cebrail (aleyhisselâm), Ramazan'ın her gecesinde Efendimiz'le bir araya gelir, (karşılıklı) Kur'ân okurlardı. Bundan dolayı Resûlullah bu günlerde, esmek için engel tanımayan bereketli rüzgârdan daha cömert olurdu.” *[Buhârî, bed'ü'l-vahy 5, savm 7; Müslim, fezâil 50.]*

Efendimiz'i (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) örnek alan mü'minler de ellerinden geldiğince infak adına yapacakları hayırları bu ayda yapmaya gayret ederler.

Evet zekât, gerekli nisap miktarının üzerinden bir sene geçtikten sonra farz olmasına rağmen, mü'minler daha fazla sevap kazanabilmek için zekâtlarını bu ayda verme hususunda hassasiyet gösterirler.

Bol bol dağıtılan sadakalar ve cömertçe yapılan infaklarla fakirlerin, yetimlerin, talebelerin, yaşlıların ve muhtaç durumda olan daha başka kimselerin gönülleri kazanılmaya ve hayır duaları bu ayda alınmaya çalışılır. Zira daha önce de belirttiğimiz gibi bu ayda işlenecek amellerin sevabı kat be kat fazlasıyla verilecektir.

İnfak adına yapılması gereken amellerden biri de Hanefilerce vacip kabul edilen fıtır sadakasıdır. Bununla alâkalı aşağıda ayrı bir bölüm açıp daha geniş bir şekilde ele alacağımız için burada genel hatlarıyla infak ve sadaka kavramı üzerinde durmak istiyoruz. Allah rızası için yapılan maddi-mânevi her türlü güzel amele bir mânâda sadaka denilmiştir. İslâm'da çok geniş şekilde ele alınan sadakanın birçok şekli vardır.

Efendimiz (sav) şöyle buyurmaktadır: “İnsanın her bir eklemi, ayrı bir şükür gerektirir. Bunun için her gün her biri için ayrı bir sadaka verilse değer. İki kişi arasında adaletle hükmetmen bir sadakadır. Bineğine binmek isteyeneye yardım etmen yahut yükünü bineğine yüklemen bir sadakadır. Söyleyeceğin güzel bir söz sadakadır. Namaz için mescide giderken attığın her adım bir sadakadır. Gelip geçenlere eziyet veren şeyleri yoldan gidermen bir sadakadır...” [*Buhârî, sulh 11, cihad 72, 128; Müslim, salâtü’l-müsâfirîn 84; zekât 56.*]

Görüldüğü gibi hadiste sadakanın mânâsı çok geniş tutulmuştur. Ne var ki günümüzde sadaka denilince çoğunlukla maddi olarak infakta bulunma anlaşılmaktadır. Hâlbuki mü’min, hayatını her türlü imkân ve şartta sadakada bulunma üzerine plânlamalı ve bu onun ayrılmaz bir özelliği olmalıdır.

Ebû Musa el-Eş’arî’den (ra) rivayet edildiğine göre Nebiyy-i Ekrem (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) bir keresinde, “Sadaka vermek her Müslümana vecibedir.” buyurdu. Orada hazır bulunanlar, “Sadaka verecek bir şey bulamazsa ne yapacak ya Resûlallah?” diye sordular. Efendimiz onların bu sorularına, “Çalışır, elinin emeğiyle kazanır, hem kendisine faydalı olur hem de başkalarına sadaka verir.” şeklinde cevap verdi.

- Onu da yapamıyorsa yâ Resûlallah?
- Darda kalmışa yardım eder.
- Ona da gücü yetmiyorsa?

- İnsanları hayra tevcih eder.
- Onu yapmaya da imkânı yoksa?
- Hiç olmazsa kimseye kötülük yapmaz. Bu da bir nevi sadakadır, buyurdular.

[Buhârî, zekât 30, edeb 33; Müslim, zekât 55.]

Şu hadisler de sadaka vermenin Allah katındaki değerini anlama adına ufkumuzu aydınlatmaktadır:

اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ

“Yarım hurma ile de olsa Cehennem’den korunun.”

[Buhârî, zekât 9, 10, menâkıb 25, edeb 34; Müslim, zekât 66–67.]

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ

“Sadaka vermek malı eksiltmez.”

[Müslim, birr 69; Tirmizî, birr 82.]

الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى

“Veren el alan elden hayırlıdır.”

[Buhârî, zekât 18, vesâyâ 9; Müslim, zekât 94–97.]

إِنَّ الصَّدَقَةَ لِتُطْفِئَ غَضَبَ الرَّبِّ وَتُدْفِعَ مِيتَةَ السُّوءِ

“Sadaka, Rabb’in gazabını dindirir ve kişiyi kötü akıbetten korur.”

[Tirmizî, zekât 28; İbn Hibbân, es-Sahîh 8/103.]

Daha pek çok hadis sadaka vermenin bir Müslüman için ne kadar önemli olduğunu anlatmaktadır. Bunun farkında olarak her mü'min bilhassa amellerin sevaplarının katlandığı mübarek Ramazan ayını fırsat bilmeli ve bol bol sadaka vermeye çalışmalıdır. Bir de “sadaka-i câriye” olarak isimlendirilen, öldükten sonra bile amel defterimize sevap yazılmasına vesile olan sadaka türü vardır. Bütün insanların faydalanabileceği cami, okul, yol, yurt yapmak; ağaç dikmek; faydalı eserler bırakmak gibi şeyler bu kategori içinde değerlendirilebilir.

Bu sadaka türüne işaret eden hadis-i şerifte de Resûlullah Efendimiz (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurmuştur:

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ إِلَّا مِنْ
صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ

“İnsan ölünce üç ameli dışında bütün amellerinin sevabı kesilir. İnsana ölümünden sonra bile sevap kazandırmaya devam eden ameller şunlardır: Sadaka-i câriye, kendisinden istifade edilen ilim, arkasından dua eden hayırlı evlat.” [Müslim, vasiyyet 14; Tirmizî, ahkâm 36; Ebû Dâvûd, vesâyâ 14.]

7. SALİH AMELLERİ ARTIRMA

Cenâb-ı Hakk'ın (*celle celâluhu*) birer mükellefiyet olarak bizlere farz kıldığı ibadetler, eda keyfiyetimize göre farklı mahiyetler kazanarak Allah nezdinde bizim için şahitlik yapacaklardır. Onun için bu gufran ayını ne kadar memnun edersek onun şهادeti de o istikamette güröl güröl olacaktır. Ramazan-ı Şerif iyi değerlendirilebildiği takdirde, bizden ayrılıp gittiği zaman lehimize şهادet edecek, belki de bizim Reyyân kapısından Cennet'e girmeye namzet olduğumuzu ifade edecektir. Bu açıdan Allah'ın (*celle celâluhu*) hakkımızda takdir buyurduğu ibadetlere saygı göstermeli, onları aziz bilmeli ve azami derecede onları değerlendirme gayreti içinde olmalıyız.

Ayrıca insan, ahirette Allah'ın (*celle celâluhu*) kendisine ihsan ettiği nimetlerin hangi amellerinin mükâfatı olduğunu bilecektir ki bu da o insana, nimetin kendisi kadar haz verecektir. Belki de mazhar olduğu bu nimetler karşısında şöyle diyecektir: “Çok şükür Rabbime! Evvela beni amelle şereflendirdi, şimdi de onun mükâfatıyla şereflendiriyor.”

Evet, insan orada, tuttuğu oruçlarını ağzıyla, burnuyla, kulağıyla tanıyacak. Aç ve susuz kalmasını, teravihlerdeki yorulmalarını, sahura kalkma heyecanlarını, iftarlardaki izzet ve ikramlarını öbür âlemin hususiyetleri içinde bilip tanıyacak ve bunların hazzını yaşayacaktır.

Bazı ibadetler, derinliğini bilhassa zarfından alır. Ramazan ayında yapılan ibadet ü taat de böyledir. Bu itibarla Ramazan ayında yapılan ameller ayrı bir kıymete ulaşacaktır. Bu ayda insanlar çok farklı şekilde Allah'a (celle celâluhu) yaklaşırlar. Bu ayda tutulan orucun sevabına hiçbir oruç yetişemez. Başka gecelerde kılınacak yirmi rekât namaz da teravihin yerini tutamaz.

Aynı şekilde Ramazan'ın dışındaki gecelerde yapılan sahurlardan da Ramazan'daki sahurun sevabı alınamaz. Keza Ramazan dışında iftar vaktindeki ezan bekleyişleri de Ramazan'a denk olmaz.

Kısacası, başka zamanlarda yapılan amellerle, Ramazan'da ulaşılan mükâfata kesinlikle ulaşamaz. Hiçbir amel onun geride bıraktığı boşluğu dolduramaz. İşte bu sebeptendir ki bu hakikati vicdanında derinlemesine duyan samimi mü'minler Ramazan'ın gitmesiyle ciddi bir hicran duyar ve bir sonraki Ramazan'a kadar da onun hasretini çekerler. Bilemeyiz, belki de bu hasret onlara ayrı bir Ramazan sevabı kazandırır.

Bilindiği gibi bazı mübarek ay, gün ve gecelere ait bir kısım faziletlerden bahsedilmiştir. Mesela, Kur'ân'ın ifadesiyle, Kadir gecesini ihya eden bir insan, bin ayı ihya etmiş gibi sevap alır. [Bkz.: Kadir sûresi, 97/3.]

Yine Efendimiz'in (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) ifadesiyle vatani korumak gayesiyle bir gün nöbet tutan biri, günlerce, aylarca ibadet yapmış gibi sevap kazanır; [Müslim, imâret 163; Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 1/349.] keza bir saat tefekkür eden insan, yıllarca ibadet etmiş gibi olur. [Bkz.: Ebu's-Şeyh, el-Azame 1/299.] Demek ki bu türlü dar bir zaman dilimi içinde veya hayatî önem taşıyan bir mekânda bir insanın yapacağı bazı hususi, cüz'î, zıllî şeyler; cüz'iyetten çıkıp külliyet kesbediyor, zılliyetten çıkıp asliyeteye inkılap ediyor ve Cenâb-ı Hakk'ın katında aslı eda edilmiş gibi kabul ediliyor.

Bir insan Ramazan-ı Şerif'in gecelerini namazla, gündüzlerini de oruçla geçirirse, yani gecesıyla gündüzüyle onu ihya ederse, Kadir gecesinde vaat edilen ilâhî lütuflar onun için bahis mevzuu olabilir. Dolayısıyla bütün sene hayırlara açık olur, hep hayır yollarında dolaşma sath-ı mailine girer. Bu da o insan için bir salih (doğurgan) dairenin teşekkül etmesi demektir. Böyle bir durumda yapılan her bir hayır, başka bir hayrı doğurur ve derken o insan için bir hayırlar dairesi teşekkül eder. Böyle potansiyel bir lütuf kapısı herkes için açıktır.

RAMAZAN'I TASTAMAM İHYA ETME

Ramazan-ı Şerif'i tastamam ihya eden bir insan için Efendimiz (*sallâllahu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurmuştur:

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“Kim sevabına inanarak ve ecrini Allah’tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa onun geçmiş günahları affedilir.” [*Buhârî, îmân 28; Müslim, salâtü’l-müsâfirîn 176.*]

Demek bu türlü ibadetlerde insanın niyeti, hulûsu, yakîn mülâhazası çok önemli ki bunların derinliğine göre Allah (*celle celâluhu*) bazen bire on, bazen yüz, bazen de milyon veriyor, veriyor ve insanın ömrünü çok çok aşkın sevap kazanmasına vesile oluyor. Bunu küçük bir misalle anlatmak gerekirse, diyelim ki Ramazan-ı Şerif’te Kadir gecesini yakaladınız ve onu ibadet ü taatle ihya ettiniz. Bu, bin ay hesabına göre yaklaşık seksen yıl yapar. Buna göre bir gecede sanki seksen yıl yaşamış ve seksen yılın tamamını ibadetle geçirmiş gibi sevap kazanırsınız. Bu, insanın, kısacık ömrüne sığdıramayacağı kadar büyük bir mazhariyettir.

Ayrıca bu, öyle bir bin ay ve seksen senedir ki içinde ne riya ne de süm’a vardır.

Zira, gecenin bir ânında ve kimsenin olmadığı bir ortamda yaptığınız ibadet ü taati riya, süm'a fırtınaları alıp götürmez. Onun içinde başka günahlar da yoktur; mesela harama bakmamış, yalan söylememiş, din-i mübin-i İslâm'ın esaslarına aykırı hareket etmemişsinizdir.

İşte Ramazan, böylesine önemli hayırlar doğuran bir aydır. Kanaatimce, hususiyle iman ve Kur'ân'a hizmet eden insanların Ramazan'ı da başka zamanları da ayrı bir önem arz eder. Zira bunlar, ömürlerini hizmete adadıklarından, belki hayatlarının bütün dakika ve saniyeleri Ramazan gibi bereketlenecektir. Bu açıdan da eğer bir Ramazan ayı ihlâslı bir insana seksen senelik ömür kazandırıyorsa, herhâlde onlarınkini hesap etmek mümkün olmayacaktır.

8. İFTAR SOFRALARINI BAŞKALARINA DA AÇMA

Oruç, iftar, sahur, teravih gibi büyüleyici güzellikleriyle ufkumuzda beliren ve kendine mahsus kudsî bir atmosfer oluşturan Ramazan ayının; gerilimlerin gerilimleri takip ettiği, şiddet ve hiddetin aşırı bir hâl aldığı, zıtlaşmaların marifet görüldüğü ve kitleler arasında ciddi soğukluğun yaşandığı dönemlerde bile ruhların yeniden salâha kavuşması, kalblerin, hislerin ve düşüncelerin selimleşmesi ve her türlü sertliğin, huşûnetin yatışması adına apayrı bir tesiri vardır.

Zaten sükûnet, yumuşaklık ve letafetin belirgin bir şekilde kendini hissettirdiği bu mübarek aya karşı Müslümanların içinde ciddi bir saygı hissinin olduğu da bir gerçektir.

Bu açıdan şu an biz değişik olumsuzluklarla çepeçevre kuşatılmış olsak da eğer iradelerimizin hakkını verip gönüllerimizi bu kutlu zaman dilimine açabilir, onun bereketine yürekten inanıp tazim ve saygı hisleriyle ona yönelebilirsek; o da bizi kucaklayacak, rahmetini başımızdan aşağıya sağanak sağanak boşaltacak, hiddet, şiddet ve öfkelerin önüne geçecek ve böylece toplumda bir huzur ve sükûnet havası hâkim olacaktır.

Bu istikamette yapılması gerekenlere gelince, mesela bir apartman dairesinde ikamet eden insan, komşuları hangi kültür ve anlayışta olursa olsun, onları iftar sofrasına davet edip elinden geldiği ölçüde centilmenlik ve civanmertliğini sergileyebilir.

Hatta yemek yedirdikten sonra bir de, “Siz buraya gelerek yemeğimizi yeme zahmetine katlandınız. Kabul buyurursanız bu da dış kiranız.” diyerek öncesinde onlar için hazırladığı küçük bir hediye takdim edebilir. İmkân varsa çocuklarına değişik hediyeler vermek suretiyle o masum yavruların gönülleri hoş edilebilir.

Aynı şekilde bir okulda öğretmen olan, bir üniversitede hocalık yapan veya daha başka bir kurumda çalışan insan da, kesim farkı gözetmeksizin herkese evini açıp iftar sofrasını onlarla paylaşmak suretiyle, içtimaî barışa katkıda bulunabilir. Biz bu yümünlü, bereketli ayı öyle değerlendirmeliyiz ki misafirin bulunmadığı hiçbir iftar soframız olmamalıdır. Evet, iftar sofraları yemek zenginliğinden ziyade misafir çokluğu ve çeşitliliğiyle zenginleştirilmelidir.

Bildiğiniz üzere Resûl-i Ekrem Efendimiz (*sallallâhu aleyhi ve sellem*);

طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْاِثْنَيْنِ وَطَعَامُ الْاِثْنَيْنِ
يَكْفِي الْاَرْبَعَةَ وَطَعَامُ الْاَرْبَعَةِ يَكْفِي الثَّمَانِيَةَ

“Tek kişilik yemek iki kişiye, iki kişilik yemek dört kişiye, dört kişilik yemek de sekiz kişiye yeter.” buyuruyor. [*Buhârî, et’ime 11; Müslim, eşribe 179.*]

Bu açıdan kendine mahsus apayrı bir bereketi bulunan Ramazan ayında misafirin çokluğundan endişe edilmemelidir. Böyle bir hareket tarzı farklı kesimler arasındaki uçurumların kapanması ve önyargıların aşılması adına önemli bir diplomasi yoludur. Hakikaten güç ve kuvvetle halledilemeyen, mekanize birliklerle başa çıkılamayan pek çok problem bu yolla çözülebilir.

Evet, siz gönlünüzü herkese açar, insanlığınızla muhataplarınızın kalbine girer, gönlünüzde herkesin oturabileceği bir yer hazırlar ve böylece gönülleri arkanıza alırsanız, hakkından gelinemeyen kinlerin, nefretlerin, gayız ve öfkelerin, kan dökmelerin, cana kıymaların da önü alınmış olacaktır. **İnsanlık tarihi boyunca hiçbir zaman tehditle problemlerin çözüldüğü, sıkıntıların hallolduğu görülmemiştir. Bilakis tehditler karşısında insanların hışımları daha bir artmış ve kendilerince daha bir hararetle tahrip eksenli yapılanmaya gitmişlerdir.**

Bir atasözünde ifade edildiği gibi, bir kahvenin kırk yıl hatırı vardır. Vereceğimiz bir iftarın da kırk yıl hatırı olacaktır. Bu açıdan geriye dönüşü çok farklı olan böyle bir civanmertlik mutlaka yerine getirilmelidir. Bilemiyoruz, belki de Ramazan'ın bir bereketi de buradadır. Yani biz oruç tutarak, teravih kılarak uhrevî mükâfatlar elde edebileceğimiz gibi, bir de insanların gönlüne girmek suretiyle apayrı bir kazanç yaşarız. Öte yandan dünyanın dört bir bucağında insanlığa hizmet etme yolunda koşturan Kur'an hizmetkârları da gönüllere girme adına Ramazan'ı çok önemli bir vesile olarak değerlendirebilirler.

Nasıl ki Kurban Bayramı'nda kesilen kurbanlar ülkemizdeki fakir insanlardan başlamak üzere, Asya'dan Afrika'ya dünyanın dört bir bucağına götürölmek suretiyle milletimizin civanmertliğı ve cömertlik hissi ortaya konuldu ve böylece kurban vasıtasıyla gönöller fethedilmeye başlandı ve aynı zamanda bununla güven kaynaklı bir kardeşliğın var olduğuna dair onlardaki güven duygusu harekete geçirilmiş oldu.

Aynen öyle de, Ramazan ayında iftar ve sahur kapıları herkese açılmak suretiyle bir Ramazan seferberliğı başlatılıp nice gönöller kazanılarak bu mübarek ay Allah'ın (celle celâluhu) hoşnut olacağı bir keyfiyete ulaştırılabilir. Zira özellikle yurtdışında gerçekleştirilen iftar ve sahur davetleri hem birbirimizi tanıma hem de insanlık barışı için çok faydalı olacaktır. Bilhassa iftar öncesi okunacak ezanlar onlara sürpriz bir ses olarak oldukça orijinal gelecektir. Dolayısıyla da muhataplarımızı kendi güzelliklerimiz ve kendi zenginliklerimizle tanıştırma adına böyle bir imkânın en iyi şekilde değerlendirilmesi gerekir.

Yapılan bütün bu faaliyetler muhatapların gönöllerinde belki sadece Müslümanlığa sempatiyle bakmalarını netice verecektir. Fakat bu kazanım bile kesinlikle hafife alınmamalıdır. Kim bilir belki de her şeyi ter ü taze duyan o insanlar, zamanla İslâm'ın güzelliklerini daha farklı hissedecek ve birdenbire dikey (amudî) olarak kendi arş-ı kemalâtlarına yükseleceklerdir.

Bu açıdan böyle bir neticenin hâsıl olması adına bir kere iftar verme değil, onların önüne günde üç-dört defa sofraya serilse değer.

Çağımızın insanı maalesef Müslümanlığın güzelliklerinden mahrum yaşadı, Müslümanca tavır ve davranışları göremedi. İşte bizim en önemli vazifemiz, aile yapımızla, anne, baba ve evlatlarımızla olan münasebetlerimizle, davetlerimizle, centilmenliğimizle onlara hakiki Müslümanlığı göstermektir. Eğer birileri Müslümanları “öcü” gibi görüyorlarsa bunu izale etmenin yolu, onlarla içli-dışlı olmaktan geçer. Bu sebeple de Ramazan-ı Şerif’te Müslümanlar, bulundukları konum neyi gerektiriyorsa, akıl, mantık, muhakeme ve istişareyle hareket ederek makul bir şekilde bu işi gerçekleştirmeye çalışmalıdırlar.

Kaynak: *[Gufranla Tüllenen İbadet: Oruç adlı eserden alınmıştır]*